

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadés
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Osztrák ész és török ész.

Élelmes üzletemberek bőségesen vannak. Olcsón vesznek, eladnak drágán. Még élelmesebbek is vannak: a kik olyan drágán adnak el, hogy háromszorosan, négyszeresen kitelik a kapott pénzből az az ár, a mit ők adtak a portékájukért. Államok közt is megérik az ityesmi: például mikor a spanyolok eladták a németeknek a Karolina-szigeteket 20 millióért. Hanem hogy valaki olyasmit adjon el, a mi nem az övé s a vevő megveszi a saját tulajdonát busás áron: ilyet még nem pipált Európa. Ilyen pompás üzletet csak Törökország költött velünk Boszniára.

Bosznia belekerült abba a sok száz derék magyar ifjunak az életébe, a kik ott pusztultak a görbe hegyek országában. Belekerült azokba a milliókba, melyek évek hosszú sorára megrendítették államháztartásunk egyensúlyát. Megvettük tehát duplán már 1878-ban. Most fizetjük az árát harmadszor: csekély ötvenöt milliócskát.

Tulajdonképp Bosznia a miénk volt 1878. óta. Sőt több volt akkor a miénk: mert jogunk lett volna a novibazári szandzsákat is megszállani és ezzel örökös éket verni Szerbia és montenegró közzé. Aztán úgy formulázták a szerződést, hogy Törökországgal közösen tartottunk ott csapatokat. Tehát fegyvereink

örkődtek azon a ponton, a mely reánk nézve egyike a legveszedelmesebbnek. Tavaly vasutat kezdtünk építeni azon a területen: katonáink örkődtek volna, hogy a vasutat ellenünk ne használhassa senki. Ha külügyi politikáink vezetői nem osztrák bürokraták volnának, a kik nem látnak tovább az orruknál, előre sejtették volna, hogy a szultán szuverenitásának sommás uton való megszüntetése nem fog Konstantinápolyban viharos tetszéssel találkozni. Gondolhatták volna, hogy vitássá teszik a berlini szerződés szavainak rövid mellőzését. A vita pedig alkura vezet. S a hol alkudoznak, ott a béke kedvéért mindenik enged. A szultán lemond az üres szuverenitásról s hogy ezt elfogadható mezbe burkolja, valami »nemzeti vívmánnyal« kell előállania. Tehát mi is engedünk. De hol? Miben?

Ha ma is ott állanának katonáink a szandzsákban, könnyű volna a felelet. A török lemond a bosnyákok fölötti illuzórius szuverenitásról, mi pedig lemondunk a szandzsák megszállásáról. Tiszta alku. Nagy elégtétel nekünk, hogy a névleges török fenhatóság is megszűnik a magyar szent korona egykori tartományai fölött s nagy elégtétel a szultánnak is, ha kijelentheti, hogy birodalma területén nem fog többé állomásozni idegen katonaság. Az a kis hegyi dandár ott Novibazárban olyan előretolt sakkfigurá volt, mely döntő súlyllyal volt hivatva beleszólani

Bosznia kérdésének végleges rendezésébe. Ki tudja, nem éppen ezért állította-e oda messze tekintő előrelátásból Magyarország és Ausztria legnagyobb külügyminisztere, a zseniális Andrássy?

Nagyobb szívességet nem tehetett volna az osztrák észől vezetett közös külügyminiszterium a töröknek, mint hogy nagylelkűen kivonta katonáinkat a szandzsákból. Nagylelkűség és politika? Már ebben járatosabbaknak bizonyultak a törökök. Ingyen megkapták a szandzsákat, — ebből nem azt következtették Konstantinápolyban, a mit Bécs várt, hogy t. i. ők is mondjanak le ingyen a boszniai szuverenitásról. Ha a szandzsák ugyis megvan, követeltek más árt. Bécs hajlandó volt lemondani az osztrák postákról. Kevés. Felajánlták a vámemelést. Ez is kevés. S addig hangoztatta Bécs, hogy egy fillért sem fizetünk, míg végre mégis csak fizetünk, még pedig jókora summát: Kerek ötvenöt milliót. A mellett elveszett a szandzsák, emeljük a vámokat, Ausztria elveszti a jól jövedelmező keleti postahivatalokat s a katolikus albánokat odadobtuk vagy a töröknek vagy az olaszoknak.

Kacagnunk kellene ezen a bécsi felsülésen, ha a magunk zsebét is nem érdekeiné a mulatság. Komikus látvány, hogy a bölcs osztrák ész hogyan csufolta meg a török ész. Megvettük a magunk jószágát harmadszor és ha ilyen

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Hogy irta Sardou darabjait?

Augolból* ford. N. G.

A megboldogult Victorien Sardou, ki ezer meg ezer színházlátogatót gyönyörködtetett évtizedeken át az ó és új világban, rendkívül érdekes egyéniség volt. Elénk, barátságos arcát, melynek örökké változó kifejezése kétségbeejtette az arcképfestőket, sok nagy emberéhez hasonlították XI. Lajostól kezdve Voltaire-ig. De akik hü képet akarnak alkotni maguknak róla, Holbein Erasmusára emlékezzenek, jóllehet kis könnyed alakját francia mozgékony és déli üsök hosszú sorától örökölt szívós erő jellemezte.

A nagy színműíró a nyári hónapokat minden esztendőben Franciaország egyik legbájosabb és legkevésbé ismert vidékén, Marlyle-Roiben töltötte, mely Versailles és St. Germain között fekszik. Egy hajdan igen szerény kastélyt Franciaország egyik lelegegánsabb lakónházává alakította át.

Lehetetlen kevés szóval megfelelő fogalmat nyújtani Victorien Sardou csudás szorgalmáról. Az utolsó ötvennégy év alatt — első darabját 1854. április 1-én adták — vagy 70 vígjátékot, tragédiát, vig operát és könyveket írt. Ról, hogy milyen módszert követett darabjai létrehozásában számoljon be ő maga.

* The Strand Magazine, January 1909.

— Hogy írom darabjaimat? Erre a kérdésre nem könnyű a felelet. Ami azt illeti, hogy mikép öntök formába egy vígjátékot vagy egy drámát, ime lássák. Először is megírom a darab jeleneteinek tervét, vagyis vázlatát, ez nem egyéb, mint a darab bonyodalmanak rövid elbeszélése vagy foglalata, mert azt mondhatom, hogy bár a drámai szakban dolgozom, nagyrabecsülöm az elbeszélő művészetet s Balzac ép oly kedves nekem, mint Shakespeare. Azután, ha jó hangulatba vagyok — mert bizonyos mértékig hiszek a pillanat inspiációjában — egy ülésre megírom a darab első felvonását. Mikor ismét hozzálátok a dolgozhoz, majdnem minden jelenetet újra írok, hűséges és lelkiismeretes titkáromra bízva, hogy tiszta másolatot készítsen róla. Néha tiszter is átdolgozok némely részeket, míg csak teljesen meg nem vagyok elégedve. Ösztönösen rövidítek, kurtítok minden eredeti fogalmazványt. Midőn írok magam előtt látom az összes szereplőket s legkisebb mozdulatukat is megfigyelem. Természetesen minden drámaírónak meg van a maga módszere; előttem minden egyes jelenet föltétlen valóság s lelkebe nézek minden szereplőmnek.

— A napnak melyik szakában szeret dolgozni?

— Mindig reggel dolgozom. Nem hiszek az éjjeli munkában; az agyvelő akkor vagy kábult vagy túllátott. Egy egy darabot három-négy hónap alatt írok meg. Mindig csak falugdolgozom, mert csak ott van igazi nyugalom. Mikor Marlyban tartózkodom, délutáni

három óra előtt nem fogadok vendéget. Ekkor azonban már készen vagyok napi munkámmal s szív s örömet élvezem barátaim társaságát.

— Szabad kérdezmem, az életből és történetből veszi-e tárgyait vagy egyszerűen észébe jutnak azok?

— Erre se lehet olyan könnyen megfelelni, válaszolá házigazdám mosolyogva. »Mindem és semmi, a legfontosabb történeti mozzanattól kezdve mindennapi életem legközönségesebb eseményéig sugalmazhat tárgyat vagy eszméket valamely új darabhoz. Tudja én erősen hiszek e módszerben; nem sok bizalmam van rapszodikus zsenikhez, mert lehetetlen bizonyos rendszeresség nélkül jóra való alkotást hozni létre.«

Főlkelt, s kinyitva egy szép berakott szekrény ajtaját, rámutatott a szépen sorban elhelyezett akták vagy inkább íromappákra.

— No lássa, most megfogja érteni, hogy dolgozom. Mihelyt eszembe jut valami jóra való tárgy vagy bonyodalom, veszek egy tiszta mappát, címet adok neki. Idő multával minden történeti adat, vagy újságjelvény, ami erre a tárgyra vonatkozik, belekerül a mappába, úgy, hogy a darab szinte magától összealakul. Ez az eljárás mód természetesen főleg történeti drámáknál alkalmazható.

— Igaz-e, mester, hogy Ön nagy gondot fordít történelmi pontosságára, vagy inkább megenged magának egy kis költői szabadságot?

— A kérdés első részére igennel válaszol-

bölcsezen vezeték külügyeinket, még meg-
esik, hogy megvesszük negyedszer Szer-
biától és ötödször Montenegrótól is. De
azért nagyhatalom vagyunk s vannak
drágán fizetett diplomatáink. Az igaz,
hogy osztrákok.

Ezzel kellett volna kezdenünk. Az
osztrák ész remekelt; ez mindent meg-
magyaráz. *

Just és Kossuth tanácskozása.

A napirenden levő politikai kérdések tel-
jesen stagnálnak. A bankkérdés és a katonai
kérdés egy lépéssel sem halad előre. Míg a
külpolitikai helyzet a Törökországgal való
megegyezés folytán jelentékenyen javult, addig
a belpolitikai helyzet napról-napra bonyolul-
tabb lesz.

Politikai körökben sokat beszélnek most
Justh feltűnő szerepléséről. Justh ugyan tagadja,
hogy ő kormánybuktatásra készülne, mindazon-
által a kormánykörök nem nagy meglepődés-
sel kísérik a házelnök agresszív fellépését.

A tegnapi nap folyamán Justh Gyula fel-
kereste a lakásán Kossuth Ferencet, akivel
hosszasan értekezett. Ugyancsak hosszasan
tanácskozott Kossuth Ferenc Hoitsy Pállal, a
függetlenségi párt alelnökével. Mindezek a
konferenciák természetesen a politikai helyzet-
ről folytak. A Kossuth és Justh közti tanács-
kozások pedig elsősorban a bankkérdést érint-
ették.

Egy függetlenségi képviselő a tegnapi nap
folyamán három miniszterrel is találkozott és
néhány szót váltott velük a politikai helyzetről.
A miniszterek ugyyszólván el vannak keseredve
Justh s Holló folytonos ugratásai miatt. Egyik
miniszter pláne kijelentette, hogy ilyen viszonyok
között semmi kedve a további kormány-
zásra.

Végül megemlítjük még, hogy Tisza Ist-
ván gróf tegnap hosszabb távollét után a fő-
városba érkezett és este megjelent a Nemzeti
Társaskörben, ahol barátai szívélyesen üdvö-

zölték. Tisza gróf politikáról egyáltalában nem
beszélt és midőn valaki minden erővel a poli-
tikai térre akarta a társalgást terelni, Tisza
István a vadászatról kezdett beszélgetni.

A »Ne temere.« Baranya vármegye ked-
den tartott rendes közgyűlésén heves vita ke-
letkezett Debrecen átiratára a »Ne temere« tár-
gyában. Az alispán az állandó választmány ne-
vében azt ajánlotta, hogy egyszerűen vegyék
tudomásul a vallási béke érdekében elvileg a
bizottság tagjai ugyanezen állásponton voltak,
mindamelllett Mandy Sámuel azt javasolta, kér-
jék fel a kormányt, hogy eszközölje ki a pápai
rendelet visszavonását. Wurster József kanonok
kijelentette, hogy a püspöki kar már mindent
megtett, amit megtehetett, de a pápát rende-
letének visszavonására senki sem kényszerítheti
és ha a rendelet valakire kellemetlen, ugy ez
csakis a katolikusokra nézve az, mert ezáltal
esetleg híveket is veszíthetnek. Kontra János ref.
lelkész a vallásfelekezeti viszálykodás káros
hatására mutatott, de óva int a közönséget
minden erőszakos lépéstől. Végre tulnyomó
nagy többséggel egyszerűen tudomásul vették
az átiratot. — Ebből is tanulhatna Nagyvárad
város tanácsa, amely a béke helyett a feleke-
zeti viszálykodást hinti el zavaros és helytelen
javaslatáival.

Az analfabéták oktatása. Békécsabá-
ról jelentik: Mióta gróf Andrassy Gyula válas-
ztójogi törvénytervezete megvalósulás elé köze-
ledik, a megyében mozgalom indult meg az
analfabéták oktatása érdekében. Mindenféle
alaknak községi könyvtárak és megkezdik az
analfabéták oktatását. A napokban alakult meg
Békécsabán a községi könyvtárral az analfabé-
ták iskolája és eddig több mint száz tanu-
lóját az írás olvasást. A tanítást nagy lelkesedé-
ssel végzi Szentirmay Andor polgári iskolai ta-
nár, ki önzetlenül vállalkozott az iskola veze-
tésére.

Uj államtitkár. A hivatalos lap jelenti,
hogy a király vértessalja *Vértessy Géza* állam-
titkári címmel és jeleggel felruházott miniszteri

tanácsost államtitkárrá nevezte ki a személye
körüli minisztériumban. Vértessy a miniszter-
elnök sógora. Kinevezését már régebben elha-
tározták, be is állították fizetését az idei költ-
ségvetésbe. Érdemes és szorgalmas hivatalnok.
Ő a király személye körüli minisztérium első
államtitkára s *Zichy Aladár* is emelte miniszte-
riumának jelentőségét.

Uj kincstárjegyek. A kincstárjegyek
kikocsátása teljesen megérezt. A nyilvános alá-
írásra való felhívás kedden, e hó 18 án fog
megjelenni. Ullmann Adolf, a Hitelbank igaz-
gatója ebben a tárgyban pénteken Bécsbe uta-
zik, ahol az aláírási felhívás feltételeit és szö-
vegeit ratifikálni fogják. Teljesen biztos, hogy
most csak száz milliót fogunk kibocsátani, de az
opciót e másik száz millióra rövid időn belül
fogják gyakorolni. A kibocsátási árfolyam a
99 és felet aligha fogja meghaladni.

Biharmegye a mult hóban.

A belényesi tanfelügyelői kirendeltség.

Biharmegye közigazgatási bizottsága teg-
nap tartotta meg január havi ülését. Az ülés
egyedüli tárgya volt, mely kiemelkedett némi-
leg a szürke hivatalos ügyek kereteiből és ez
a belényesi tanfelügyelői kirendeltség bejelen-
tése, illetve a tanfelügyelő bemutatkozása volt.

Az ülésről tudósításunk a következő:

Glacz Antal főispán elnöklété alatt jelen
voltak Miskolczy Ferenc dr, Fetszer Antal,
Keszthelyi Zoltán, Eröss Rezső, Möricz Ernő dr,
Moskovits Károly, Vasady Lajos, Baróthy Pál,
Papp János, Papp Miklós, Cziffra Gerő, Varró
Domokos, Vanta Jenő, Baranyi András, Bartos
Elemér, Balogh János, Balogh Elemér, Gerlán
Gábor dr, Nyisztor Alajos, Földi Jenő.

Dr Miskolczy Ferenc alispán jelentésének
tudomásul vétele után dr Möricz Ernő jelen-
tette, hogy a megye közegészségügyi állapota
az elmúlt hóban rosszabb volt mint az azt
megelőzőben. Az utóbbiban ugyanis 433 be-
teggel kezeltek többet.

lok, felelő gyorsan. »A legcsekélyebb részle-
tekig pontos vagyok s erre igen nagy gondot
szoktam fordítani. Talán azt mondhatnám,
folytatá elgondolkozva, hogy inkább történet-
írónak születtem, mint drámaírónak. Egészen
fiatal koromban történetet tanítottam s mindig
a legélénkében érdeklődtem a mult iránt,
melyről azt hiszik, hogy halott, de amely nem
örökké élő. Mielőtt történeti drámát ír-
nék, minden szakbavágó történeti művet elol-
vasok gyakran ötven vagy száz kötetet is. Sze-
rencsére kitűnő emlékezőtehetségem van, ugy,
hogy előadás után, hosszú idő múlva is em-
lékszem az illető könyv megfelelő fejezetére,
ahol valamely feldolgozott adat található.
Például ami *Theodorált* s benne *Bizáncz*
rekonstrukcióját illeti, a kritikusok kifogásol-
ták történeti ismereteimet, a többi között az
étkező villa használatát a darabban. Azt
mondták, hogy a modern kényelem ezt az
eszközt akkor még nem is ismerték. El lehet
képzelni, mennyire meg voltak lepelve midőn
egy tucat itót idézve végérvényesen bebizo-
nyítottam állításomat. Hiszen például Frierben
örzik Heléna királyné villáját s ez egyik legér-
deke ebbé ereklyéjük.

— Eszerint tehát Ön maga rendezte a da-
rab kiállításának legkisebb részleteit is?

— Bizony én magam intézem. Minden de-
korációt én rajzolok vagy legalább felügye-
lem alati tervezik. Például *Gismondá* ban az
Acropolis dekorációi külön e célra fölvet-
t athéni lényképek után készültek. Természe-
sen vannak olyan történelmi korszakok, me-

lyek iránt különös előszeretet táplálok. Rend-
kívül érdekel I. Napoleon személyisége, s
egész életemben gyűjtöttem Bonaparte erek-
lyéket, a többi között a híres katona autogra-
fjait. Ez a gyűjtemény igen nagy hasznomra
volt midőn a »*Madame Sans Gêne*«-t adták.

— Bizonyára különös szorgalommal tanul-
mányozta a forradalmi korszakot?

— No igen és Páris multját. Óreg Pá-
rizsom bármely szegletét pár perc alatt képes
vagyok rekonstruálni anélkül, hogy rajza vagy
tervre lenne szükségem. A színház után ked-
velt szenvedélyem az építészet s akár mikor
kész vagyok messze menni, hogy egy közép-
kori jó állapotba maradt kastélyt láthassak
Nemrég oly szerencsés voltam, hogy felfe-
deztem Robespierre házát a Rue St. Hono-
réban.

— Azt hiszem, hogy uraságod bizonyos
mértékig rokonszenvez a forradalom tanáival,
vagy legalább is republikánsnak tartja magát?

— Uram Isten, dehogyl kiáltott: Nem
titkolom a véleményemet. A legnagyobb meg-
vetést érzem a köztársaság s összes tempói
iránt. Nem hogy biztosítaná a szabadságot és
kényelmet egyes polgára részére, de sőt minden
szabadságot lever a köztársasági kormány.

— Talán főszöveg is megkérdeznem be-
ces véleményét a cenzuráról?

— Amennyire én ítélnék a cenzor so-
hase ártott, volt a váratlan válasz. »Lehet, hogy
kifogást egyes durva reálisztikus részleteket
vagy ilyesmit. Itt Franciországbau a cenzor

nem állja utját bármilyen darab előadásának.
Mindig a kormány az, amely ezt a föladatot
teljesíti. Az én *Thermidoromat* is betiltotta
azzal az indoklással, hogy a quillotine-ról na-
gyon kedvezőlenül írtam . . .«

— Az imént uraságod a színpadi realiz-
must emlegette. Mi a véleménye róla?

— No hát, ugymond Sardou nagy erélyel,
sok ostobaságot beszélnek mostanában róla.
Fiatalabb színműíróink ugy viselik magukat,
mint ha ők találták volna fel a »realizmus«
szót; én már negyven évvel ezelőtt realista
voltam a színpadon. Valóban, a »*Nos intimes*«
(*Jó barátaink*) ban én hoztam először színpa-
dra szenvedélyes szerelmi jelenetet. A cenzor
kifogásolta olvasás közben, de kértem, hogy
várja meg míg eljárszák a színpadon s ott baj
nélkül keresztülment. Emlékszem — tette hozzá
nevetve — milyen szenzációt keltett akkoriban.
Egész Páris tódult, hogy megnézzé. Most
bezzeg enyhének találnák! Akkoriban a színpa-
di szokások elég képtelenek voltak. Nem is
olyan rég még nem szabad volt játszott gyilkos-
sággal beszenyezni Molére házának deszkáit.
Minden ilyen visszataszító jelenetnek a kulisszák
mögött volt a helye! Emlékezhettek rá, hogy
se Racine, se Cornielle nem öletnek meg sen-
kit a színpadon; mikor a *Thermidort* adták a
szemetes kocsi nem eresztették a színpadra.
Minden arrogancia nélkül mondhatom, hogy
sok ilyen színpadi konvenciót én szüntettem
m-g. Valódi butorzatot én helyeztettem először
színpadra s az én szereplőim szittak először
valódi dohányt és szivart a színpadon. Bizto-

Bejelentette még a főorvos, hogy a megye által megkezdett tuberkulózis mozgalomhoz a belügyminiszter évi 15000 korona államsegélyt adományozott s ennek alapján a folyó évben már a főorvos által elkészített tervezet némi módosításával meglehet kezdeni a megfelelő munkálkodást.

A jelentést a bizottság tudomásul vette.

Következett Vasady Lajos tanfelügyelő jelentése, melyben a b. lényesi tanfelügyelői ki- rendeltség életbeléptetéséről számol be. A tanfelügyelő jelentésének előterjesztése után visszatekintést tesz 1904. évtől a mai napig, tudniillik attól az időtől amióta ő a váradi tanfelügyelő. Vázolja röviden azokat a helyzeteket, melyeket itt talált és ezzel szembeállítja a mai állapotokat. Bemutatja, hogy azóta mennyit fejlődött tanügyi szempontokból a vármegye. Gazdasági iskolák létesültek a polgári iskolai tanítás is fejlesztetett. Különösen nagy súlypontot helyezett a tanfelügyelő a magyar nemzeti szempontokra és ebből kifolyólag az iskolákban mindenütt megkivánta a hazafias szellemet s ott, ahol ezt nem akarták betartani, a törvény intézkedései szerint járt el.

Glac Antal főispán meleg szavakkal köszöni meg a tanfelügyelő eddigi működését és kéri, hogy megkezdett működésétől a jövőben se térjen el. A tanfelügyelő jelentése után a közigazgatási bizottság a különböző albizottságokat alakította meg, mire az ülés véget ért.

Gyilkos apa.

Aranyi Gábor 29 éves szabó segéd ezelőtt 4 évvel nősült meg Nagyváradon és elvette feleségül Kulics Julianna varrónőt. Mindjárt házasságuk megkötése után a férj Amerikába szülő utlevelet váltott a maga és felesége nevére a rendőrségen kivándorlás céljából. Utra is keltek, amit megezőleg az asszony hozományát képező egész butorzatot és varrógépet az ember pénzé tette.

Fiumében az ember hajóra ült, feleségét pedig azon ürüggyel küldötte vissza, hogy jobb lesz, ha ő itthon marad szüleinél. A szegény

sitom őnt, hogy sok ostobaságot fecsegnek össze mostanában a realizmusról.

— Talán nem is kellene kérdeznem, hogy fontosnak tartja-e uraságod az öltözetet és dekorációt?

— Fontosnak bizony. Ezek a kellékek sokat határoznak. Mindig felülvizsgálat szereplőim ruháit akár modern akár történelmi drámáról legyen szó. Mikor darabjaim próbái folynak, ugyszólván a színházban élek. Ismétlem amit előbb mondtam: mikor írom a darabjaimat, előttem játszódik le a darab, s ha jó színészeim vannak a darab magától úgy játszódik, mintha minden mozdulat, minden hanglejtést előre megállapítottam volna s én magam mondom meg minden színésznek és színésznőnek, akár csillag legyen az illető, akár alsóbbrendű, azt is, hogy mit mondjon s azt is, hogy miképp mondja. Persze erre nem minden szerző született, de rólam azt mondják, hogy született színész vagyok.

— Uraságod tehát nem igen engedi a művészeket a saját darabjaiban a maguk módja szerint játszani?

— Ez egészen attól függ, hogy milyen színésszel van dolgom. Rögtönzést persze nem hagyok helybe sem pedig szövegem kiforgatását. Hanem persze olyan művésznők, mint Réjane, vagy Sarah Bernhardt nagyban emelik művészetükkel a szerep értékét s így némi jelentéktelen változtatásokat tehetnek is. Kételkedem benne — tette hozzá gondolkozva — vajjon élénk értelem nem becsesebb-e egy színésznél, mint a zseni.

asszony, ki más állapotban volt, így jött haza Fiuméből.

Aranyi Amerikában 2 és fél évet töltött és múlt év január hava közepén jött haza. — Járt is a rendőrségen valami apróbb feljelentés miatt és ekkor elpanaszolta, hogy Chicagóban a rendőrség ötlet gyilkosság gyanuja címen letartóztatta és 6 hónapot ült ott ártatlanul, mikor azután ártatlansága kiderült szabadon bocsájtották.

Valósággal kártérítési pert akart indítani az egyesült államok ellen a jogtalan letartóztatás címen, de azután még is letett erről a szándékáról. Haza érkezése után néhány hétig dolgozott, mint szabó munkás, de azután felhagyott a munkával és valósággal a felesége tartotta.

Megjegyzendő, hogy Aranyinak az apja 25 évet töltött az itteni tébolydában, ahonnan mint elmebetegtemeték el. És Aranyi, kinek kis leánykája egyetlen gyermekük, a három éves Valéria látszólag szintén kedvence volt, több ízben említette felesége előtt, hogy nagyon rosszul esik neki, hogy gyermekéről nem tud gondoskodni, mert nem tud pénzt keresni és valószínűleg azzal lesz vége nyomorúságuknak, hogy valamennyiüket elpusztítja.

Az asszony az utóbbi napokban a hadapród iskolában egy századosnál varrt. Hétfőn reggel szokás szerint fél 8 kor eljött Lovas-u. 9. sz. a levő kis lakásukról és lelkére kötötte férjének, hogy kis leánykájukat ne hagyja egyedül odahaza, hanem ha esetleg elmenne hazulról, vigye a gyermeket keresztanyjékhoz, ahol a gyermek már többször napokon át tartózkodott.

És bár a kis gyermek összetett kézzel kérte az anyját, hogy ne hagyja itthon apjával, mert apja őt megöli, — a szerencsétlen asszony bár tudta, hogy férjénél forgópisztoly van és pönteken éjszaka is a férjétől azért vette el a revolver-golyókat, mert agyon akarta magát löni, gyanútlanul távozott hazulról.

Este félnyolc órakor indult haza a hadapródiskolából és a Körözs utcai Horváth féle fűszerkereskedés előtt találkozott a vele szemben jövő urával. Az asszonynak nem tűnt fel ez, mert férje rendszeren elébe szokott jönni. A férj biztatására mindjárt be is mentek ezen Körözs-utca 14. számú házba, ahol az udvarban Hackmaier férfi-szabó ismerősük lakik. Itt az asszony Hackmeiernének kiszabott egy kötényt, a férje pedig Hackmeiertől 30 fillért kért kölcsön s elindult azzal, hogy dolga van. Az asszony körülbelül egy óráig időzhetett itt, azután haza- indult. Alig, hogy hazaért, megjött férje is és az asszony azonnal észrevette, hogy férje, aki az imént még színjőzan volt, most már kissé ittas. Kérdezte tőle, hogy hol van a gyermek, mire az ember azzal válaszolt, hogy keresztanyjékhoz vitte. Az asszony ebbe megnyugodott és lefeküdt. Aludni azonban nem tudott, mert férje azon indokolással, hogy nagyon melege van, minduntalan felkelt az ágyból és kinyitotta az ajtót és ablakot. Az asszony a szoba padlóján vizes töcsa nyomát látta, de kérdésére a férje azt válaszolta, hogy a kisleányt, mielőtt elvitte volna, megfürösztötte és maga is megmosdott.

Kedden reggel az ember 7 óra tájban azal bucsuzott el feleségétől, hogy sok végezni valója van, de azért napközben majd kimegy a hadapródiskolába is, ahová a szabóműhelybe munkára hívták. Az asszony félnyolckor ismét eltávozott hazulról, utközben betért a templomba és folytatta napi munkáját a hadapródiskolában. Ugy dél felé tudta meg, hogy férje nem járt a hadapródiskolába, ekkor nyugtalan lett, balsejtelmek kezdtek gyötörni és este 7 órakor igyekezett haza, hogy gyermekét láthassa. Otthon nem talált senkit. Kérdésére a házbéliek elmondották, hogy férje egész nap nem jött haza, azt is elmondották, hogy hétfőn délután négy óra tájban a lakásban magában levő kisleány keservesen sirt és a házbélieknek, akik őt kérdezték, azt mondta, hogy ő meghal. A házi-asszony szölgöt adott a gyermeknek, hogy megvigasztalja és eközben érkezett haza az apja, aki azután bement a lakásba leányához és magára is maradt vele. Az asszony első gondolata az

volt, hogy férje talán öngyilkos lett. Kinyitotta a szoba sarkában levő bőröndöt, ahol férje a forgópisztolyt szokta tartani. Itt azonban a forgópisztoly helyett egy férfi-gallért talált, melyen ironnal a következő szavak vannak írva:

»Kedves Anyám! Ezen gallérokat tarsa meg emléken, ne dobd el. Kivánok neked sok boldogságot a jövőben. Isten veled, majd találkozunk a másvilágon.«

Aranyi Gábor, 1909. január 11.

Es megtalálta a börtönben azt a ruhácskát, melyben gyermekét felöltöztette. Az asszony egyenesen Hattyu utcán lakó komájához futott és itt tudta meg, hogy a kis Valériát itt hétfőn nem is látták. A szegény asszony szinte félőrülten rohant a rendőrségre és Kemény ügyeletes tb. alkapitánynál jajveszékelve panaszkolta, hogy férje megölte a gyermekét és bizonyosan öngyilkos lett. A rendőrség emberei feljárták a várost és keresték a gyermeket Aranyiek ismerőseinél és rokonainál. Azonban sem a gyermeket sem az apát nem találták. A szegény asszonyt aki egyre azt hangoztatta, hogy a Körözsnek megy, itt tartották a rendőrségen és ma reggel 2 bünyügi nyomozó ellenőr le ment vele a Lovas-utcai lakásra, hogy a nyomozást megkezdjék. Az asszonyt nem engedték be a lakásba, de ők maguk bementek. Itt a padlón elmosódott vérnnyomokat láttak, kutatni kezdtek és fent a padláson egy sarokban egy szalmaköteget alatt lepedővel letakarva megtalálták a kis Valéria vérebe fagyott hulláját. Azonnal lejöttek a padlásról, az anyának nem szóltak semmit, hanem visszajöttek vele a rendőrségre. Miután az asszony egyre azt hangoztatta, hogy férje akinél egy fillér pénz sem volt, valószínűleg az apja sírjához ment ki és ott ölhette meg a gyermekét, és lehetett öngyilkossá, azonnal lovas őrjáratot küldöttek a város minden részébe és a temetőbe is, de eredménytelenül. Ekkor jutott eszébe az asszonynak, hogy férjének anyja Komádiba van eltemetve.

A rendőrség azonnal telefonált Komádiba és megkeresése alapján Aranyi Gábort ott el- togtták a csendőzők. Aranyinál egy forgó pisztolyt találtak és a nyomorult azonnal beismerte tettét. Beismerte, hogy gyermekét hétfőn délután agyonlőtte, mert nem tudta eltartani és hozzátette, hogy az volt a szándéka, hogy maga magát is agyonlővi. A csendőrségtől nyert telefon értesítés szerint Aranyi Gábort a tegnapi esti Köt-Komádi vonattal hozták Nagyváradra 9 órakor. Még a tegnapi délelőtt folyamán kiment a helyszínére Eleméry Ferenc tb. főkapitány dr Hermann Aladár vizsgálóbíró, dr Kálmán Elemér királyi ügyész és dr Barna Ármán városi tisztí orvos. Akik megállapították, hogy közvetlen közelből revolverrel bal halántékon lötték és úgy ölték meg a leánykát. A revolver töltény hüvelyét, egy 12 mm. lankaszter hüvelyt meg is leltek az ágy alatt a szobában.

A hullát kivitték a hullaházba, ahol tegnap délután felboncolták. A szerencsétlen anyának déliben a rendőrségen mondták meg a valót. Hogy milyen hatással azt leírni nem lehet.

UJDONSÁGOK.

* **A mai városi közgyűlés.** Élénk és érdekes közgyűlése lesz ma Nagyvárad város törvényhatóságának. Egész halnaza kerül ezuttal tárgyalásra a fontos ügyeknek s bizonyára legnagyobb érdeklődést kelt a két egyházpolitikai kérdés. Némi érdeklődés lesz még a bizottságokba történő választásánál. Amint ismerjük Nagyvárad város törvényhatóságát, ezen ügyek letárgyalása után megcsappan az érdeklődés, pedig még igen sok más fontosabb tárgy is szőnyegre kerül, pl. a város ez évi költségvetése.

* **Ajánlat aszfaltozásra.** Az első fiu-
mei aszfaltgyár tegnap újból beadványt inté-
zett Nagyvárad városához, amelyben kéri, hogy
próba burkolásra adjon részére a város engedé-
lyt. Be akarja mutatni úgy a járda, mint
kocsit burkolatát tömörített és hengerelt asz-
falttal és aszfalt lemezek lefektetésével. A
próbakurkolást a tavaly itt eszközölt burkolá-
sok összegéért hajlandó készíteni, míg nagyobb
uttestek burkolásánál cca 8—10 százalékot en-
ged abból, amit a város tavaly a magyar asz-
faltársaságnak fizetett. Járdákért 10 évi in-
gyenes jótállást vállal s további 10 évig négy-
zetméterenként 12 filléért gondozza évenként;
kocsitaknál hengerelt aszfaltért 6 évig ingyen
tömörített aszfalttal 10 évig ingyen, s további
14 évig négyzetméterenként 35 filléért gon-
dozza évenként. Fizetési feltételül azt fogadja
el, ahogy a magyar aszfaltnak fizetett a város.
Igy Nagyvárad kitűnő, jó 4 centiméteres aszfalt-
hoz jut négyzetméterjével 9 kor. 50 filléért.
Igéri, hogy csak jó munkát és jó anyagot ad,
nem mint a mostani. Ezen előnyökért azért
nyújthatja, mert nincsen benne a kartellben.
Kéri, hogy a város jóakarattal tárgyalja bead-
ványát. Pozsonyból, Budapestről és Fiunéből
kitűnő bizonyítványokat mellékel az ajánlattevő
vállalat.

* **Az uszoda kérdése a közgyűlés
előtt.** Pár év óta nagy szükségét érzi Nagy-
várad város közönsége egy megfelelő uszoda-
nak. Minden rendezett városban, ahol erre az
előfeltételek megvannak, fontos közegészségügyi
kérdésnek tartják, hogy a közönség igényei ez
irányban is ki legyenek elégítve. Nagyvárad
város törvényhatósági bizottsága ma délután
tartandó közgyűlésében foglalkozik az uszoda
felállításának a kérdésével. Tervbe van véve,
hogy majd a Körös-partfal felépítése után a
városház mellett építik fel újra az uszodát. Ez
a hely pedig nem alkalmas erre a célra. A
városnak végre valahára gyökeresen kellene
megoldani ezt a fontos közegészségügyi kér-
dést. Alkalmasabb helyet e célra nem lehet ta-
lálni, mint a Bunyitay-liget, amelyet úgy is
most akar Bunyitay adományával rendezni a
város. Itt nem a Körös medrében, hanem kül-
lön e célra építendő beton medencében lehetne
egy modern uszodát építeni, amelyet a Körös-
ből állandóan elláthatnának friss vízzel. Ilyen
uszodát lehet találni az ország más városaiban
is. Ha a város úgy véli, hogy nem találja meg
a számítását, ha házilag építi és kezeli, van rá
mód, hogy vállalati uton oldja meg a kérdést,
hiszen már más helyre is volt ajánlattevő, aki
késznek nyilatkozott egy modern uszoda felépi-
tésére. Meglehetne kísérteni, hogy a vállalkozó
pl. 20—25 évig kezelné az általa épített és
berendezett uszodát s ez idő leteltével bocsá-
taná át a város tulajdonába. Közintézmények
létesítése ilyen módozattal éppen nem szokot-
lan s megérdemelné a kérdés, hogy ilyen irány-
ban is foglalkozzon a város. Ennél alkalmasabb
és jobb helyet úgy sem lehet találni uszoda
céljaira s az éppen nem lehet komoly ellen-
vetés, hogy ez a hely messze van a központ-
tól. A város fejlődésével arra is rájövünk las-
sanként, hogy nem lehet minden közintézmény
a város központján. Erre most már nemcsak a
főváros, hanem több fejlődött vidéki város is
példát mutat.

* **Bánffy Dezső egészséges.** Hosszas
betegeskedése után Bánffy Dezső báró tegnap
először jelent meg pártja klubjában, az Angol

királynőben. A klub igen népes volt és Bánffy
báró hűvel kedézesen társalogni hosszabb
időt töltött a pártkörben.

* **Egyházi kinevezés.** Matzenauer Osz-
kár váci püspöki titkárt az apostoli király a
váci székeskáptalanhoz kanonokul nevezte ki.

* **Sikkasztó szolgál.** Kamocsának, az
állami óvodák sikkasztó szolgálójának lapunkban
is megírt elfogatásáról kiegészítésül a követke-
zőljük: Kamocsa a sikkasztott pénzzel egyene-
sen Budapestre ment, ahol a kétezer korona
felét részben ruházatkódásra fordította, részben
pedig elmulatta. Csak egy kávéházban egy éj-
szaka elvert a hölgyek közt 400 koronát. Meg-
próbálta a kártyát is, de kevés szerencsével.
Erre azután leutazott B.-ujfaluba, ahol szintén
kártyázott abban a reményben, hogy nyer és
itt 1000 koronát kártyázott el. A megmaradt
nehány koronájával vonatra ült és tegnapelőtt
este 7 órakor érkezett meg Nagyváradra. Egye-
nesen a Nogáll-u. 4. sz. a. lakó rokonához egy
iskola szolgálhoz ment és ennek feleségét el-
küldte haza, hogy hívja elő Kamocsánét. Az
asszony egyenesen a toloncházba sietett és itt
Molnár Márk rendőrnek megmondotta, hogy
milyen előkelő vendége van. Molnár Márk azon-
nal Kamocsáért sietett és előállította a rendőr-
ségen. Kamocsánál, akiről a rendőrség minde-
nekélvánt a sikkasztott pénzből szerzett finom
ruházatot vette le. 14 korona néhány fillért
találtak. A 2000 koronából ennyi maradt. Ka-
mocsa elmondta egyébként, hogy nemrégiben
120 korona pénzt szedett össze az óvónőktől
és ezt a pénzt egy váradai lebujsban elkártyázta.
Ugy okoskodott, hogy a 2000 koronával nagy-
ban kártyázik és majd mindent visszanyer. —
Egyelőre azt nyerte, hogy ma az ügyészségre
vitték tartós vendégségre.

* **Találtak.** Egy kis törvénytár című
könyvet. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőr-
ségen I. e. 7. sz. szobában.

* **Meteorhullás a megyében.** A na-
pokban megemlékezünk róla, hogy Bihar-
megyében nagy meteorhullás volt. Híradásunk
szerint a meteor Ujpalota Élesd és Margitta
környékén esett le. A közlemény alapján a
Nemzeti muzeum igazgatója táviratilag tudako-
zódott a meteor felől. A központi járás főszol-
gábirója azonban egyáltalán semmit sem tud a
meteorhullásról. A főszolgábirói értesítés alap-
ján most már a Nemzeti muzeum feladja a
meteorok megszerzésének reményét, pedig fő-
löszlegesen volna, mert Margitta és Élesd környéke
a leghatározottabban tudnak a meteorhullásról.
Hiszen Élesden oly közel a községhez esett le
a meteor, hogy gróf Bethlen kastélyának abla-
kai megreztek és a lakosok azt hitték a
meteor leesése után a nagy dörrenésre, hogy a
Körös-hídját robbantották fel. Ép azért kár
lesz a muzeumnak feladni a reményt, mert
nincs kizárva, hogy esetleg értékes kincset
nyerhet. Jelenleg ugyan nem lehet folytatni a
meteor keresését, de a hó elolvadása után
esetleg eredményre vezethet egy kis kutatás.
A Nemzeti muzeum a meteort saját részére
akarja lefoglalatni.

* **Öngyilkosság a telenség szemé-
láltára.** Békéscsabáról írják nekünk: Vetési
László jómódu békési földesgazda tegnap fiatal
felesége szemeláltára az ajtófélfára akasztotta
magát s míg a megrémült asszony segítségére
futott, addig meghalt. Az öngyilkosság oka fél-
tékenység volt.

* **Eljegyzés.** Dr. Magyar Sándor berettyó-
ujfalui ügyvéd eljegyezte Gódnéy Ferenc hajdu-
sámsóni földbirtokos leányát Imuskát.

* **A földrengés áldozataiért.** Glac
Antal főispánhoz a tegnapi nap folyamán a kö-
vetkező adományok érkeztek a délolaszországi

földrengés áldozatainak felségélyezésére: An-
drényi Gusztáv 20, Nagyvárad Hítelbank 10,
Polgári Takarékpénztár 20, Mihelfi Adolf 10,
Fleischacker Gyula 20, Mangra Vazul 20, Rech-
tenbauer Zsófia gyűjtése: a Polgári Leányisko-
lában 5758, Gálbory László és Ernő 5, Laroche
és Darves 100 kor., összesen 262 korona 58
fillér. Az előbb már kimutatottak 244 korona
19 fillér, összesen 506 korona 77 fillér. A föld-
rengés által károsult olaszok javára e hó 16 és
17 ik napján városszerte foganatosítandó perse-
lyes gyűjtésre most szervezkedik az ifjuság.
Mezey Mihály kir. közjegyző megkereste a jog-
akadémiai ifjuság, az iparos ifjak önképzőköré,
a Katholikus Legényegylet, Magántisztviselők,
Péntintézeti tisztviselők Egyesülete és az Ön-
kéntes Tűzoltó-Egylet vezetőit, hogy ezeknek
tagjait, kik a perselyes gyűjtésben résztvenni
óhajtának, jegyzékbe foglalják és a gyűjtésben
részleteinek megbeszélése és beosztása céljából
1909. évi január 14-én délután 6 órakor a tűz-
oltó őrtanyán tartandó értekezleten megjelenni
sziveskedjenek.

* **Az iparoktatási bizottság ülése**
Az iparoktatási bizottság tegnap tartott ülésén
foglalkozott a megüresedett elnöki szék betöl-
tésével. Hosszu időn át ugyanis Ragány János
volt főszámvevő vezette az iparoktatás ügyeit,
mint elnök. A bizottságban az elnöki széken
kívül egy tagsági hely is megüresedett, Radó
Ignác halálával, aki a bizottság egyik alelnöke
is volt. A bizottság tegnapi ülésén id. Guítman
József elnökölt, aki megemlékezett a súlyos
veszteségről, amely a bizottságot Ragány János
halálával érte. Ezután Szűcs Izsó igazgató mélt-
tatta Ragány János elévülhetlen érdemeit, buz-
gólkodását az iparoktatás körül s indítványozta,
hogy a bizottság Ragány János emlékét örökítse
meg a jegyzőkönyvben, a családhoz részvét-
iratot intézzen, vegye tétomásul, hogy a bi-
zottság külön gyászjelentést adott ki s az ipar-
iskola évi értesítőjében méltóképpen foglalkoz-
zanak Ragány János működésével és emlékével.
Ezután az elnöki szék betöltését tárgyalták. —
Elnökül Lukács Ödön tanácsnokot szemelték
ki, hogy a bizottság kontaktusban legyen a
városi tanácscsal. A polgármester utján kéri-
k tehát a város törvényhatóságát, hogy az ipar-
oktatási bizottságba Lukács Ödön tanácsnokot
válassza be, akit azután elnökké választanak. A
jövő kedden ejti meg a bizottság az elnök vá-
lasztást s ezután ugyanakkor tölti be az alelnöki
széket is. Addig a folyó ügyek tárgyalását fűg-
göben hagyták.

* **Merényletterv a bajai hid ellen.**
A bajai új dunai hid ellen, melynek teherpró-
báját csak pár héttel ezelőtt tartották, merény-
lettert akartak elkövetni. A merénylők terve az
volt, hogy a hidat dinamittal felrobbantják. A
terv már közel volt a végrehajtáshoz, a mikor
a csendőrség észlelte a készülődést, a csendőr-
ség s a hidhoz sietett. A csendőrség köze-
ledtek a merénylők, akik állítólag szerbek,
elmenekültek. A merényletterv meghiusulása
után délután négy órakor egy század honvéd-
huszár vonult ki a hidhoz Jankovich őrnagy
vezetésével s azóta megszállva tartja a veszé-
lyezettett vashidat. A merénylők a csendőr-
ség üldözöbe vette, de elfogatásukról még hír
nem érkezett. A bajai hidat a kormány építeti
több millió költségen. A hid kereskedelmi és
stratégiai szempontból rendkívül fontos. A
Budapesti délfelé egészen Péterváradig nincs
hid a Dunán s a dunáninneni és dunántuli
déli vármegyék közt a kereskedelmet csak úgy
lehet lebonyolítani, hogy az árukat előbb fel-
szállítják Bécsbe. Stratégiai fontossága még
nagyobb, mint a kereskedelmi s ezért helyes
uton jár a nyomozás a mikor a merénylet
tervezőit a fanatizált szerbekben keresi.

* **Leányból borbélyinas.** Egy buda-
pesti borbély elhatározta, hogy a leányából
borbélyt nevel s az ipartörvény értelmében
mint borbélyinast akarta szerződtetni. A bor-
bély ipartestület azonban a szerződtetést meg-
tagadta. A leány apja ez ellen a IV. kerületi
előljárószághoz, mint az ipartestület működése

föltött felügyeletet gyakorló elsőfoku hatósághoz főbbezett. Az elüljáróság az ipartestület főfogásával szemben kimondotta, hogy sem elvi sem közérkölcsei akadályai nincsen annak, hogy a nő borbély lehessen és kötelezte az ipartestületet, hogy a leányt szerződtesse.

* A földrengésekről és egyebekről. A déliolaszországi földrengésről érkezett hírek szerint Reggio di Calabria közelében a katasztrófa után igen sok meleg forrás buggyant fel. Kétségtelen, hogy e források keletkezése okozati összefüggésben áll a földrengéssel. Hasonló jelenséget különben már több ízben észlelték földrengés után. Legutóbb múlt évi november hónapban a Bad-Eister közelében levő savanyuvízforrás hőmérséklete 14 Celsius fokról 20 fokra emelkedett, úgy, hogy a víz gőzölgött. Franciaországban Haute-Garonne-megyében, a Baguères de Luchon mellett levő forrás a földrengés után nevezetes változást szenvedett; ugyanezt észlelték 1755-ben a lisszaboni földrengés után Allier-megyében, ahol több forrás vizének hőfoka egyszerre felszökkent. 1883-ban a casamicciolai földrengés alatt az ottani forrás vize ugyancsak melegebb lett, sőt vannak olyan észleletek is, amikor a források hőfoka hirtelen 10 Celsius fokkal szökkent fölébb. Viszont azután arra is van több példa, hogy a meleg források vize földrengés után kihűlt; sőt az az eset sem ritka, amikor a forrás vize hirtelen elapad és később máshol tör elő. A lisszaboni földrengés alatt a karlsbadi forrás vize teljes huszonnégy órára kiapadt. Hogy e jelenségek a földrengés tünetmennyével csakugyan okozati összefüggésben állanak, kitűnik akkor is, ha e két jelenség elterjedésének adatait összehasonlítjuk. Meleg források csakis az olyan helyeken találhatók, ahol akár a múltban, akár újabb időben tektonikus zavarok fordultak elő; tehát olyan helyeken, ahol erősebb földrengések és vulkanikus kitörések voltak. Erre mutat a geizire működése is. Ezek a meleg források sokszor bizonyos irányúak, amelyek az illető vidék hegységének alkatával vannak szoros összefüggésben. (Törési vonalak.) Így például az Érc hegység déli lejtőjének meleg forrásai ama törési vonal mentén jelentkeznek, amely Bodenbach-Tetschentől Karlsbadon át a fenyves-hegységig halad. A rajnavölgyi meleg források északról délre haladó vonal mentén helyezkednek el; így tehát a felsőrajnai mélysik süppedésével vannak összefüggésben. A bécsi melegforrások vonala egészen Wiener-Neusteddig tart és a keleti Alpokat határoló hegyzszakadékokkal van összefüggésben. A vulkanikus és tektonikus földrengések és meleg források keletkezése közt való okozati összefüggés tehát már régóta ismert dolog s így azok a hírek, amelyek legutóbb a calabriai földrengés után támadt meleg forrásokról szólnak, csak a régi tapasztalatoknak megerősítésére szolgálnak. Fontos azonban e keletkezett források helyének meghatározása, hogy az így nyert adatokat a földrengési terület geológiai viszonyaival összehasonlítva és kémiai vizsgálat alapján beható tanulmányokat végezhesse, amelyek révén talán közelebb juthatnának a föld titokzatos belsejének megismeréséhez.

* Az osztályorsjáték huzása. A tegnap kihuzott számok közül a következők nyertek nagyobb összegeket:

25.000 koronát nyert: 38518.
20.000 koronát nyert: 69839.
10.000 koronát nyertek: 63400 116265
3000 koronát nyert: 119105.
2000 koronát nyertek: 11874 71522 123325.
1000 koronát nyertek: 769 16315 28937 52920 59109 62897 00230.

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

* Főreáliskolát végzett joghallgató előnyös feltételek mellett nevelői állást kaphat. Az érdeklődő forduljon a káptalani uradalmi irodához Sal Ferenc utca 4. sz. alatt.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Csütörtök d. u.: Bánk-bán. (Ifjúsági előadás.)

Péntek: Harag, Parasztbecsület.
Szombat: Atalanta.

Vasárnap d. u.: Lumpácius Vagabundus, este: Atalanta.

János vitéz. Csütörtökön este a legkiválóbb magyar operett, a nagyváradi színház állandó, kedves, nagyszerű műsordarabja, János vitéz kerül színre. Ez a darab sohasem veszít értékéből, népszerűségéből; előreláthatóan nagy közönség fogja végignézni a mai előadást is.

Parasztbecsület. Harag. Nemrég rendkívüli tetszés mellett került színre a világhírű olasz opera és ez a kis, egyfelvonásos színmű, Igazi, művészi szenzáció volt különösen a Parasztbecsület felújítása. Nagy közönség gyönyörködött az örök szép melodramákban, A két egyfelvonásos pénteken este is színre kerül

Bánk-bán. Katona József halhatatlan drámai remeke: Bánk-bán, csütörtökön délután ifjúsági előadásban kerül színre. Ez lesz az idén az első ifjúsági előadás. Az igazgatóság ez uton, ismételten felhívja az iskolák igazgatóságát, hogy az ifjúság számára a helyeket jó előre biztosítsák.

MULATSÁG.

A Legényegylet bálja.

A nagyváradi Kath. legényegylet e hó 31-én impozáns hangversennyel egybekötött táncestélyt rendez a »Kereskedelmi Csarnok«-disztermében. Minden esztendőben tartott egy fényes bált a megboldogult »Zöldfű«-ban, a »Csarnokban«, de ennél vonzóbb és sikerültebb dolog nem született még meg a Legényegylet működésében.

Az ünnepség, illetőleg annak jövedelme az egyesület kebelében keletkezett »Munkás gimnázium« javára fordítatik. Ennek az intézménynek fontos szerepéről nem kell bővebbet írunk, belátja annak nagy jelentőségét a mai viszonyok közt mindenki.

Tehát ami beharangozásunk találjon is visszhangra, különösen pedig a Legényegylet törzsvendég koszorúja ne csorbuljon meg ez alkalommal, sőt gyarapodjék, erősödjék. Támogassuk az üdvös célt szolgáló dolgot.

A hangverseny szépen és izlésesen összeállított műsora a következő:

1. Férfi négyeskar. Magyar dépdaleyveleg Lányi Ernőtől. Karvezető Huszár László. 2. Zenekar. Kun László: Szerenád az »Ocskay brigádéros«-ból. Vonósnégyes. 3. Női hármás énekkar. Alkonyatkor. Szerzője Major Gyula. Karvezető Neworáll István. 4. Zenekar. Lange Gusztáv: Nagymamácska. Vonóshatos. 5. Vegyes énekkar. Dalosok indulója. Szerzette Neworáll István. Zongorán kíséri a szerző. 6. Zenekar. Boieldieu: Részletek »A bagdadi kalifa« operából. Karvezető Kürti István.

Belépti-díj: személy jegy 2 kor., család-jegy 3 személyre 4 korona, 4 személyre 5 korona, karzatjegy 1 korona. A jó zenét Hamza Gyuszi 16 tagú bandája fogja a talp alá huzni. Felülfizetést szívesen fogadnak. Kezdeté este 8 órakor.

EGYESÜLETEK.

A kath. kör ülése. A nagyváradi kath. kör választmánya tegnap este tartotta rendes havi ülését, amelyen Dus László elnöke alatt dr. Vučkics Gyula egyh. elnök, dr. Karácsonyi Gyula, Frankó Endre, Imrik S. Zoltán, Kelemen Kálmán, Bodnár János, dr. Krüger Aladár, Andriska Károly és dr. Imrik Gusztáv voltak jelen. A megüresedett elnöki szék betöltése tárgyában jelölő bizottságot küldtek ki, amelynek tagjai: Fetszer Antal, dr. Vučkics Gyula, Dus László, Frankó Endre, dr. Hoványi Gyula, és Pekánovits Imre. Elhatározták, hogy a kör részére megszerzik néhai Palotay László pápai praelátus a kör volt érdeműs elnökének arcképét. A leleplezési ünnepélyen Dus László világi alelnök tartja az emlékbeszédet. A kör közgyűlését február 14-én délelőtt 11 órára tűzték ki. Végül a kör tagjaiul felvették: dr. Mazurek Gyula, Schenker Ferenc, Kiss István építőmester, Suhajda J., Visi Mayor Lajos, Somogyi Géza és Vágassy Imre. Köszönettel vették, hogy a Magyar Át. Hitelbank nagyváradi fiókjá 20 koronát adományozott a körnek.

TÁVIRATOK.

A balkáni események.

Berlin, január 13. Az Ausztria-Magyarország és Törökország közötti megegyezésről a »Post« a következőket írja: Nemcsak Németországban, hanem Francia-, Angol- és Olaszországban és bizonyára Oroszországban is örömmel üdvözik a megegyezést, mert az garanciája annak, hogy a balkáni béke fenntartásába vetett kilátások lényegesen kedvezőbbek lettek. A »Berliner Tageblatt« írja: Az osztrák-magyar-török megegyezésnek döntő jelentősége van a közeli Kelet válságának békés kibonyolítása irányában. A megegyezés első sorban a boszniai probléma tényleges megoldását tartalmazza, azután pedig nagy és erős megnyilvánulása a béke utáni váagnak, amiből joggal lehet reményt meríteni és kedvező következtetéseket vonni a válság további lebonyolítására nézve.

Bulgária készülődései.

Berlin, január 13. A Berl. Tagbl. jelenté Üszkübből: A katonai hatóságok biztos forrásból arról értesülnek, hogy Bulgária a határon csapatokat von össze. Intézkedéseket tettek netaláni meglepetések ellen A vasutvonalat erősen őrzik.

Az ifju törökök.

London, január 13. A Standard jelenté Konstantinápolyból: Az ifju török bizottság, Achmed Riza és a bojkott-bizottság elleneztek az osztrák-magyar ajánlat elfogadását, de a parlament többsége tudatta Kiamil pasával, hogy az ajánlat elfogadását óhajlják. Az olasz, német és francia nagykövet hétfőn befolyásukat a nagykövethél az ajánlat elfogadásá mellett érvényesítették Anglia magatartásáról még semmit sem tudnak.

Ujabb földrengés.

Velence, jan. 13. Az éjjel három lökéssel földrengés volt itt. A lakosság felriadt, s ruhátlanul menekült a terekre s az éjett ott töltötte. A harangok a földlökés következtében megkondultak.

Gyilkos merénylet.

Szaloniki, jan. 13. Petrov Duánt, a bolgár alkotmányos klub elnökét az utcán két ember revolvérrel agyonlőtte. Petrov két kísérőjét megsebesítették. A merénylők Szadanszki hadvezér hívei.

Sikkasztó pénztáros.

Vác, jan. 13. A váci takarékpénztárban tegnap rovacsolást tartottak és ekkor 20000 korona hiányt találtak. A hiány felfedezése után még mielőtt a vizsgálatot megtarthattak volna, Rottenbiller Sándor pénztáros megszökött. Kétségtelen, hogy a sikkasztást a pénztáros követte el.

A miniszterek Bécsben.

Budapest, január 13. Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter Bécsbe utazott. Tegnap megcafozták azt a hírt, hogy Kossuth Ferenc is Bécsbe fog menni a tárgyalásokra. A miniszter ugyan jobban van, azonban a bécsi utazásról szó sem lehet.

Verekedő sztrájkolók.

Kolozsvár, január 1. Itt hetek óta tartanak a különböző sztrájkok. Tegnap a román gyármunkásai mintegy 2000-en sztrájkba állottak. A sztrájkolók a gyár kapuja előtt állottak fel és ott tüntetni kezdtek. Amikor Kamper Sándor gyári hivatalnok a gyárba igyekezett, megtámadták és megverték. A sztrájkolók közé rendőrök mentek, azonban a munkások megtámadták őket és letépték számjaikat. A helyzet mind komolyabbá kezdett válni, amikor a lovas rendőrök rohamot intéztek a munkások ellen és kardlapokkal szétverték a tüntetőket.

Igazságszolgáltatás.

Elítelt malomtulajdonos. *Feldná* Jakab fűzetésképtelen lett, azonban a helyeit, hogy esőbe ment volna tovább folytatta az üzemet, minden könyv és mérleg vezetés nélkül. Ez az állapot mindaddig folytatódott, míg teljesen tönkre nem ment *Feldná* Jakab. Mikor a hitelezők megtudták a dolgot, kísült, hogy egy krajcár fedezet sincs eléggé jelentékeny követeléseikkel szemben. Vécsi Ferenc 6000 kor., Schvarcz Dezső 5000 kor., Helfi József 3300 kor., Fuchs Ignác 2000 kor., A Jelzáloghitelbank 5000 kor., Stock cég 1500 kor., Selpicz Samu 8880 kor. erejéig károsodtak. Csapán Selpicz Samu tudott 17764 koronát visszaszerezni. Hamis bukás miatt tegnap került a bíróság elé *Feldná* Jakab s bár mentségére több dolgot hozott fel, a bíróság nem találta azokat elfogadhatónak s 100 korona bírságra ítélte.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői

— Délután 4 órákor. —

Budapest, jan. 12

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	— — —	10.38
Rozs okt.	— — —	8.96
Zab májusra	— — —	—
Zab okt.	— — —	7.04
Tengeri máj. 1908.	— — —	6.85
Tengeri jul.	— — —	6.69

Értéktözsde.

— Délután 4 órákor. —

Budapest, jan. 12.

Osztrák hitelrészvény	— — —	631.25
Magyar hitelrészvény	— — —	748.—
Leszámitoló bank	— — —	743.75
Kimamurányi	— — —	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	— — —	692.25
Közuti vasut	— — —	552.—
Városi villamos vasut	— — —	269.—

Hivatalos árfolyamok.

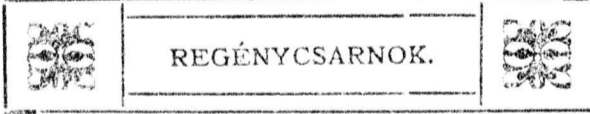
A budapesti áru- és értéktözsde 1908. jan. 12.

Magyar arany járadék 4 száz.	— — —	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	— — —	93.25
Magyar koronajáradék	— — —	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	— — —	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	— — —	95.50
Magyar nyeresémi sorsjegy kölesön	— — —	33.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	— — —	94.50
Osztrák járadék papírban	— — —	186.—
Osztrák járadék ezüstben	— — —	145.—
Osztrák járadék aranyban	— — —	97.25
Osztrák korona járadék	— — —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	— — —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	— — —	197.50
Magyar hitelbank-részvény	— — —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	— — —	730.—
Magyar hitelrészvény	— — —	748.—
London vista	— — —	631.50
Páris vista	— — —	689.50
20 márkás aróny	— — —	23.51
20 frankos (Napoleonder)	— — —	19.02
Német birodalmi márka	— — —	117.96

NYILTTÉR.

Nagymama, hiába minden te eljössz

- a szánkírándulásra. Mi majd gondoskodunk, hogy meg ne hűtsd magad. Jó melegen takaróba burkolunk és magunkkal visszünk egy skatulya Fáy-téle valói szodeni ásványpasztillát — ez tudniillik sohasem hiányzik téli kirándulásokon és meglátod, hogy bizni lehet benne. Mi sohasem hűlünk meg és te is frissen és egészségesen fogsz hazatérni. Fáy valói szodeni 1 korona 25 filléért meg lehet venni minden gyógyszerárban, drogériában vagy ásványkereskedésben, de utánzatot határozottan vissza kell utasítani.
- Vezérképviselő Magyarországra Ausztria részére: Guntzert W. Th. Wien IV. Grosse Neugasse 17.

EMIKE.

IRTA:

HAJDU IMRE.

(Folytatás.)

28.

Az öreg ur eleinte csak nézte az operációt, csak nézte türelmesen; de mikor aztán nem nézhette tovább, egész nyugodtan nyult a karikás után, melynek segítségével aztán az összecsoportosult gyermekek közé jókat kezdett gyujogatni.

A kis intermezzo kis é lecsillapítja a heveskedők vérért, mert ez atyai kedves figyelmeztetés után újra elfoglalták helyeiket a fiúk s a már most kiosztott levest kissé kiméletesebb civódások között költötték el.

Most már azt gondolja az olvasó, hogy egyes figyelmeztetések után csend volt az asztalnál? — dehogyan volt, dehogyan volt! — behozták assiettet, a húst, a tésztát, a zavar, a karakánság, a zaj egyre nőtt. a fiúk az

elősorolt étkeket egymás tányérjáról kapdosva fogyasztották el, aminek következtében a kárvallottak kézzelfogható figyelmeztetései vegyülének a zsigongó zaj közé. Most egyszerre csend lett; vajjon mi okozhatta e különös változást? a szobaleány és más újra bejött egy hatalmas tállal, melyen valami spenóttel vastagétel párolgott, tojásban rántott zsemlyével hatalmasan megszakbálva, melyet ugy látszik a fiúk mindnyájan szerettek; de itt ismét baj történt: az ügyetlen szakácsné nem volt képes a hajszályi egyenlőséget megtartani a rántott zsemlyék feldarabolásánál, ami a casus bellit okozta; az urficskák újra mindnyájan elsősk szerettek volna lenni, mely körülmény ismét a helyzet viszonyaival, sem az idő, sem a tér mennyiségével nem látszott megegyezni.

Gondolkozott a szobaleány, hova vigye tehát előbb az isten áldását.

— Ide hozd te Kalarábé hercegné! — kiált egy imponáló hangon; de ide hozd azért is! — kiált a másik; ide! ide! — kiabál a többi urfi, mindannyi iparkodott először válogatni a zsemlyedarabok között. A leánynak újra valamelyikhez kellett előbb a tálat vinni, mely jóban most azt hitte legcélszerűbbnek részesíteni, ki az öreg úrnak legjobban keze ügyében ült.

Az elsőbbséget nyert fiu gunyosan mosolygott a többire, miatt valóságos redout kezdett építeni a tányérjára a zöld takarmányból; de alig tetézte azt be néhány darab rántott zsemlyével, már is nyugtalankodó szomszédja felkapta orra elől a tányért s olyan szépen kirepítette azt az öreg ur feje felett az ablakon, hogy a fiu, ki a másoldalon ülő szomszédjait gunyolta, észre nem véve az expeditiót, még egy nagy kanál főt zöldséget tett a viasszos vászonabroszra.

A tányér, mint említettük, szépen kirepült az ablakon keresztül a kertbe s mint hallánk, még össze sem tört, mert a fűbe esett; de bezzeg a tányér tartalma repülés közben mind az öreg ur kávészin fakó dolmányára fészkelte magát, ami azután ugy nézett ki rajta, mint valami ó mesebeli rézzé átkozott hercegen a grünspan.

Ezen kellemetlen situáció után az öreg ur sem állotta tovább a dícsőséget, hanem elővette ismét az ostort s miként Krisztus urunk egykor a jeruzsálemi templom tornácából a hamis kalmárokat, akként ő is el kezdte kifelé korbácsolni az asztaltól a vásott fiukat.

Ekkor következett be a Jeruzsálemi pusztulása; volt egyszerre sirás, rivás és fogaknak csikorgatása, padok felbomlása, edények összetörése, szóval valóságos babilonai nyelvzavar, amíg t. i. az urfi sereg akarva, nem akarva üzetett a paradics-, vagyis akarám mondani a spenóttól.

Ezen üdvös eljárás után végre beállt a csend annyira, hogy meggyőződhetünk arról, hogy még nem feledtünk el beszélni.

— Ezek a rossz fiúk rendszeren akkor követik el a legnagyobb csíneket, mikor vendéget éreznek a háznál, — szólt meg a házi asszony, egy rántott csirke combot szedgetve.

— Hagyd el anyjuk! — vág szavába az öreg ur, asztalkendőjével még mindig törülgetve dolmányáról a spenótot, — hiszen mi sem voltunk jobbakkorunkban, azután meg ugyis huszárok lesznek ezekből.

— Az ám, még pedig milyenek! — szól bele célzással István, bosszúságában akkorára kezd egy csomó zöld salátát aprítani, hogy már-már hasznavehetetlenné kezdett válni.

Pista gyanítani kezdé a már már kitörésnek készülő fergetet, mindenképen más irányt iparkodott adni a társalgásnak.

— Végre is szó ami szó, ma remekelt a Cica, — vág a beszélgetésbe minden apropó nélkül.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

DENT GLOVES ÉS **POWERS GLOVES**

AVILÁG LEGJOBB KEZTYŰE KAPHATÓK

PFAFF GYEGNE

PFAFF CZÉG VADÁSZ KÜLÖNLEGESSÉGEI MEGÉRKEZTEK

PFAFF CZÉG LONDON PARIS ÉS BERLINI NYAKKENDŐ ÚJDONSÁGAI PAZAR VÁLASZTÉKBAN MEGÉRKEZTEK

FRÁTER LORÁND
a magyar dal mestere

TARNAY ALAJOS

az orsz. zeneakadémia tanárának közreműködésével egyetlen

hangversenyét

1909. február hó 8-án, a Kereskedelmi Csarnok diszter-
: : mében tartja meg. : :

Belépő jegyek **6, 4 és 2** kor. árban kizárólag **Sebő Imre** könyv- és papirkereskedésében kaphatók.

A

kisszántói uradalomban
visszamaradt **40 drb.**
tehén, bikák és különféle gazdasági gépek és eszközök január hó 17-én reggel 8 órakor önkéntes árveresen lesznek eladva.

Meghívó.
A „Közgazdasági Bank Részvénytársaság“
első évi rendes közgyűlését folyó évi január hó 16-án délután 4 órakor tartja Teleky-utca 10. sz. alatti üzlethelyiségében.

- A közgyűlés tárgyai:**
1. Igazgatóság jelentése és az 1907 1908. évi mérleg, nyereség és veszteségszámla előterjesztése.
  2. Felügyelő bizottság jelentése.
  3. Az igazgatóság és felügyelőbizottság részére a felmentvény megadása.
  4. A tiszta nyereség felosztása felletti határozathozatal
  5. A felügyelő bizottság megválasztása, az igazgató tanács kiegészítése.
  6. Esetleges indítványok, melyek a közgyűlést megelőzőleg öt nappal írásilag jelentendők be.

Az Igazgatóság.
A tisztelt részvényesek felkértemek részvényeiket az összes szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőző harmadik nap déli 12 órájáig az intézet pénztáránál letenni, nehogy szavazati és határozati joguktól elcsúszassanak.

Az téli ujdonságok már megérkeztek!!

Férfi kalapok, ingek, nyakkendők, és zsebkendők különlegességek, női berliner, gyapju és selyem kendők, és escharpok. — Schroll féle sítónok és vásznak paplanok mesés olcsó árakban! Szabó kellékek, bélés áruk!

Kézimunkák és minden hozzávalók

!! FELTŰNŐ OLCSÓ ARAK !!
KLEPFER ALBERT
— FÉRFI ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZÁBAN. —
Nagyvárad, Teleky-utca 28 szám.
: : TELEFON 703. : :

Magyar kir. államvasutak Igazgatósága.

30379—C. III. sz.

Uj személy díjszabás életbeléptetése

A m. kir. államvasutak igazgatóságától nyert értesülés szerint a Nagy-Tapolcsány—Bosány—Troncséni helyi érdekű vasuton 1909. évi február hó 1-én új személy díjszabás lép életbe, mely által a menetdíjak részben leszállítatnak, részben pedig felemeltetnek.

Az új személy díjszabás, melylyel a megnyitás napján életbelépett, díjszabás érvényen kívül helyeztetik, a m. kir. államvasutak díjszabás elárúsító irodájában (Budapest, Csengery-utca 33. sz.) annak idején 20 fillérért lesz kapható. *Az igazgatóság.*

LÉVAI MÁRTON
könyvkötészet,
vonalzó-intézet
és üzleti könyvgyár
NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut (saját-ház.)

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor
butor-raktára
műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Allandó raktár: háló, ebédlő, 220
szalon berendezések, mindennemű modern sty szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok rendkívül nagy választékban.
Pontos kiszolgálás. Olcsó árak
Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Megnyitak a Fekete Sas nagyszálloda éttermei.

Nagyvárad valóságos látványosságát képezi a Fekete Sas éttermei és földalatti (souterrain) vendéglőhelyiségei. Pazar fény közepette a legmodernebb berendezés biztosítja a kitűnő kényelmet ezen helyiségekben.

Kitűnő magyar és francia konyha, kiváló bel és külföldi borok, Dréher féle dupla márciusi sör.

Társas étkezések céljára a legalkalmasabb helyiségek állanak rendelkezésre. Valóban méltán részolgal ezen helyiség és annak fáradságot nem kimélő bérlője BENRÁD ALBERT arra, hogy a nagyközönség őt pártfogásban részesítse.

Hirdetések

felvételnek
a kiadóhivatalban.

245012—908. sz.

Pályázati hirdetmény

Kék munkásöltönyök szállítása iránt.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága 1909. május 1-től 1912. április hó végéig évenként szükséges mintegy 10.000 db. kék munkásöltöny szállítása iránt nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlatok 1909. január hó 23-áig déli 12 óráig betérjesztendők.

A pályázatra vonatkozó ajánlati felhívás és

rubakülönleges feltételek a magyar királyi államvasutak anyag és leltár beszerzési szakosztályánál (Budapest, VI. Andrásy-ut 73. II. em. 47. ajtó) valamint minden üzletvezetőségnél megtekinthetők, vagy a feltételekért járó 30 fillér előzetes lefizetése mellett a magyar királyi államvasutak budapesti nyomtatványtáránál posta útján is megrendelhetők.

Posta útján való küldetés esetén 20 fillér postaköltség is beküldendő.

Az Igazgatóság

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás W o l f r a m lámpa darabja 4.50 kor. 100 gyertyásé 7 kor. 50 fill.

10 db. egyidejű vételnél 10% eng.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű *izzólámpa különlegességek*, fényképező-lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épített nagy

← **csillár-raktárunkat** →

megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélberítékek.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutanyos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltnak.

Levélkezek,

számlák, falragaszok,
báti meghívók,
táncrendek, étlapok,
naplók,
palackfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.